

købe loven

Jacob Nørager-Nielsen

Søren Theilgaard

1

gad

Indledning

KØBELOVEN af 1906 fremstår naturligt som en af de helt centrale formueretlige love. Uanset at loven kun regulerer særlige kontrakttyper, nemlig køb og bytte af løsøre, og end ikke giver udtømmende regler på dette område, har købet en sådan betydning og udbredelse, at købelovens regler som udtryk for almindelige retsgrundsætninger i kontraktretten er blevet vejledende for udformningen af lovregler om andre kontraktsforhold og gennem en vidtstrakt analog anvendelse har haft afgørende indvirkning på retsudviklingen på beslægtede ulovbestemte områder.

Købeloven er samtidig det første resultat af det nordiske lovgivnings-samarbejde, som blev indstiftet i 1901, ikke mindst på Julius Lassens initiativ. Navnlig inden for køberetten var der allerede dengang et betydeligt internationalt samkvem, som gjorde det ønskeligt at tilstræbe overensstemmelse mellem retsreglerne i de nordiske lande på dette område. På dette grundlag gennemførtes herefter i Sverige, Danmark, Norge og Island købelove, som på næsten alle punkter er identiske, og som blev vedtaget henholdsvis 1905, 1906, 1907 og 1911.

Købeloven er i dag i det alt væsentlige uændret i forhold til den formulering, loven havde ved ikrafttrædelsen i 1906. I 1965 gennemførtes dog en mindre, rent praktisk ændring af kbl. § 68, stk. 2, og i 1973 blev rentesatsen i kbl. § 38 justeret, indtil bestemmelsen pr. 1. juli 1978 blev afløst af renteloven. Den eneste egentlige reform af købeloven siden 1906 er vedtagelsen af lov nr. 147 af 4. april 1979, hvorved der, hovedsagelig ved tilføjelse af et nyt kapitel i købeloven, er indført en række særlige regler for forbrugerkøb.

SELV OM KØBELOVEN hidtil stort set har dannet en egnet ramme for afgørelsen af de køberetlige spørgsmål, har samfundsudviklingen dog medført, at loven i flere henseender ikke længere ganske modsvarer tidens krav. Det varesortiment, som i det moderne samfund hand-

les i henhold til købeloven, er mangedoblet siden århundredskiftet. De retssager om handel med råvarer mellem professionelle handlende, som dominerer domssamlingerne de første årtier efter købelovens givelse, overskygges nu af tvister om langt mere komplekse salgsgenstande. Det kan ikke undgås, at købelovens regler i visse henseender er mindre egnede som grundlag for afgørelse af sådanne tvister. Mangelsbedømmelsen er således ulige vanskeligere, når det drejer sig om at vurdere holdbarheden af en turbomotor eller anvendeligheden af et EDB-tekstbehandlingsanlæg, end når bedømmelsen angår kvaliteten af kaffe, korn eller hørfrøkager. Købelovens misligholdelsesbeføjelser er heller ikke i alle henseender ganske hensigtsmæssige ved handel med det varesortiment, som i dag falder ind under købeloven, idet der kan være behov for mere nuancerede løsninger, end købeloven umiddelbart giver grundlag for at gennemføre. Hvis vandpumpen på en vaskemaskine går i stykker efter 3 ugers brug, bør køber trods manglens umiddelbart alvorlige karakter ikke kunne hæve købet straks, men må også uden særlig aftale skulle tåle, at manglen afhjælpes.

Heller ikke udviklingen på transportsiden, hvor containertransport, kombinerede transportere og gennemgående transportere i stigende grad har afløst den traditionelle søtransport, kan undgå i væsentlig grad at påvirke så centrale køberetlige regler som leveringsreglerne.

På betalingssiden må tilkomsten af nye betalingsmåder, herunder den stigende anvendelse af pengeløse betalinger, få indflydelse på vurderingen af køberens forpligtelser.

Et særligt emne i tilknytning til køb, som i de senere år har tiltrukket sig betydelig opmærksomhed, er problemerne omkring produktansvar, som købeloven ikke regulerer.

De her nævnte forhold har da også givet anledning til overvejelser om revision af de nordiske købelove. Arbejdet hermed blev optaget i 1962 i forbindelse med Finlands beslutning om at udarbejde forslag til en købelov. De øvrige nordiske lande stillede sagkyndige til rådighed for den finske komité, men i 1967 blev det besluttet at genoptage det nordiske købelovsarbejde, og i alle de nordiske lande blev der herefter udarbejdet udkast til nye købelove, i Finland fremlagt i 1973, i Norge i juli 1976 og i Sverige i december 1976 med tilhørende betænkninger. Det danske købelovsudvalg har i 1975 udarbejdet tilsvarende forslag til ny købelov, men har ikke afgivet betænkning herom.

I INGEN af de nordiske lande er der endnu fremsat lovforslag om generel ændring af købeloven, idet man afventer resultatet af de løbende forhandlinger om udarbejdelse af forslag til en købelov for internationale køb, UNCITRAL. Et foreløbigt forslag er fremlagt i 1976, men endnu ikke færdigbehandlet.

REFORMARBEJDERNE har naturligt stillet en ajourføring af de køberetlige fremstillinger i bero. Der er imidlertid nu en pause i bestræbelserne på at gennemføre en gennemgribende revision af købeloven, efter at alle de nordiske lande har udskilt spørgsmålet om ændring af rentereglerne og om forbruger køb til særskilt lovgivning. Det kan derfor være på sin plads at fremkomme med en fremstilling af køberetten, der også tager hensyn til de senere årtiers udvikling.

DENNE FREMSTILLING bygger i første række på den foreliggende danske retspraksis inden for køberettens område og på den eksisterende skandinaviske køberetlige litteratur. Der er imidlertid også medtaget synspunkter fra de skandinaviske betænkninger inden for køberettens område i det omfang, hvori de kan tjene som fortolkningsbidrag til købelovens regler eller i øvrigt har interesse for forståelsen heraf. Af den foreliggende litteratur har Tore Almén's grundlæggende kommentar til købeloven naturligvis været af uvurderlig betydning, men vi vil yderligere særligt pege på den inspiration, vi har fået gennem Jan Hellner's korte, men præcise Köprätt og hans kommentar i den svenske betænkning SOU 1976:66.

Domsreferaterne i fremstillingen er alle formuleret specielt med henblik på denne fremstilling og de spørgsmål, dommene illustrerer. Ved udvalget af domme er der, hvor muligt, lagt særlig vægt på nyere retspraksis.

IKKE ALLE KØBERETLIGE FORHOLD er reguleret af købeloven. Såvel af denne grund som fordi køberetten er inde i en udvikling, har det været naturligt at supplere fremstillingen med bemærkninger om emner fra tilgrænsende retsområder, f.eks. om ejendomsforbehold, om produktansvar, om internationale transportere, og om betalinger. Endvidere er det fundet hensigtsmæssigt at forsøge at råde bod på købelovens mangel på positive regler om erstatningsfastsættelsen ved mislig-

holdelse ved at give en redegørelse for de problemer, som dette emne frembyder. Udvalget af supplerende emner må i et vist omfang bero på et skøn, men sigtet har været at udarbejde en fremstilling, som behandler alle køberetlige spørgsmål, der ud fra en praktisk betragtning må anses som relevante. Samtidig er der i et vist omfang medtaget bemærkninger til almindelige obligationsretlige problemstillinger i køberetten. Vi har derved haft stor nytte af Bernhard Gomard's fremstillinger.

EN SAMLET FREMSTILLING af reglerne om forbruger køb på grundlag af betænkningen herom og bemærkningerne ved lovforslagets fremsættelse er givet i tilslutning til kapitlet om forbruger køb i slutningen af bind 2, men herudover er de enkelte særregler om forbruger køb omtalt i forbindelse med de regler i købeloven, som i øvrigt omhandler det pågældende spørgsmål. I afsnittet med købelovens almindelige regler er de særlige bestemmelser om forbruger køb citeret som Købelov Udkast 1978 (*Kbl.U.1978*) for at undgå forveksling med de regler, som er gældende indtil 1. januar 1980, medens der i det særlige afsnit om forbruger køb alene er henvist til *kbl.* §§ 72-86.

DENNE FREMSTILLING er udarbejdet af os i forening og er således udtryk for vor fælles opfattelse af alle de omhandlede spørgsmål.

Vi takker advokat Erik Brockenhuus-Schack for værdifuld kritik ved gennemlæsning af manuskriptet.

REDAKTIONEN er i hovedsagen afsluttet pr. 1. marts 1979 bortset fra bemærkningerne til forbruger køb, som er udarbejdet på grundlag af loven i den form, hvori den er vedtaget.

København, juni 1979

Jacob Nørager-Nielsen Søren Theilgaard

KØBELOVEN giver en udførlig fremstilling af køberetten på grundlag af en systematisk gennemgang af købeloven fra 1906 med ændringer, senest lov nr. 147 af 4. april 1979 om forbruger køb, samt den omfattende retspraksis og litteratur, der knytter sig dertil.

FREMSTILLINGEN indeholder et særligt afsnit om renteloven og om forbruger køb. Herudover er det ved de enkelte bestemmelser omtalt, i hvilket omfang der gælder særregler for forbruger køb. Der redegøres tillige for resultatet af det foreliggende skandinaviske reformarbejde inden for køberetten i det omfang, hvori dette kan tjene som fortolkningsbidrag til købelovens regler eller i øvrigt har interesse for forståelsen deraf.

KØBELOVEN foreligger i 2 bind, som begge er forsynet med detaljeret indholdsfortegnelse. Bind 1 omfatter kommentar til kbl. §§ 1-32, Bind 2 kommentar til kbl. §§ 33-71 og forbruger køb (kbl. §§ 72-86) samt domsregister og sagregister.

Jacob Nørager-Nielsen og Søren Theilgaard er begge praktiserende advokater og lektorer ved Københavns Universitet.